

מסדר החזון והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

גליונות, לעיניו, בפרשת השבוע
בעריכת בחמת ליבוביץ
שבת העשירית וחמשת

ויקרא (תשכ"ו)

הפסחה

ישעיה מ"ג כ"א - כ"ח מ"ד א' - כ"ג.

א. שאלת מבנה

לדעת אברבנאל (כז, לדעת כספי כרמי' של זמנו) 'שחרי' המסוקים מ"ב כ"א-מ"ד ח'
יחידה אחת. המבנה מה המאמר אותם?

ב: כ"א עם זו יצרתי לי

תהלתו יספרו

כ"ב ולא אותי קראת יעקב
כל יצעת בי ישראל

רש"י ד"ה ולא אותי קראת; ואתה לא אותי קראת בפנותי אחרי עכ"ל.
" כי יצעת בי : עלאיהם מהל' בעבודתי.

רבנו ישעיה הראשון פטראני: לא עשית לי כמו שיצרתיו, שלא קראת אותו, אלא לבעלים
בגוי הארץ. כי לא יצעת בי ישראל.

ר' יוסף אבן כספי ד"ה ולא אותי קראת, בזה יתוכח השם עם ישראל. וכספי "כי יצעת",
כי אף בהיותך יגע, לא היית קורא אותי מה שהוא קריאה על דרך האמת. ומה
שקדם "תהלתו יספרו", השם שמתלתי יספרו, כלומר (פסוק כ') "...להשקות עמי
בחירי" שהוא עם שיצרתי לי למען יספרו תהלתו, ותם לא כן עשו, אבל "לא אותי
קראת".

אברבנאל: ואמנם אומרו "כי יצעת בי ישראל" יותר נכון לפרשו מלשון דילמא, ואמר:
שמה יצעת בי ישראל בהיותך בארץ? באמת אינו כן, כי אתה לא הבאת לי שח...

1. כיצד מפרש רש"י מלת "כי" בפסוקנו?

2. מהו היחס בין שני חלקי הפ' לדעת ר' ישעיה?

3. מה פירוש מלת "כי" לדעת אבן כספי ובמה שונה הוא בפירוש
"יגע" מפירוש האברבנאל?

4. מה ראוי אבן כספי לפרש את פ' כ"א לאחר פרשו את כ"ב, ומה
פירוש המלים המסומנות בקו?

5. מהו האופייני לדרכו של אברבנאל בכלל בפרשו לפסוקנו?

ג. כ"ג לא הבאת לי שח עולותיך
וזבחך לא כבודתי

רד"ק ד"ה לא הבאת לי: זה היה בימי אחז שבשל עבודה האל מבית המקדש כמו שכתוב
עליו (דבה"י ב' כ"ח) "ויסגור את דלתות בית ה' ויעם לו מזבחות בכל פנה
בירושלם ובכל עיר ועיר בזה בית לקטר לאלוהים אחרים "וכן התורה עליו
חזקיה בנו ואמר (שם, כ"ט) "כי מעלו אבותיכם ויסגרו פניהם ממשכן ה' ויתנו
עורף גם סגרו דלתות האולם ויכבדו הזרות וקטרום לא הקטירו ועולה לא העלו
בקדש לאלוהי ישראל".

אבן-כספי ד"ה לא הבאת לי: גם זה מליצה נכבדת, לפי המכורן האמתי.

כלי פז לה' שמואל לאניאדו (על ספר ישעיה) : ...שלא ירצה ה' "באלפי אילים"
(המליצה שאולה מסיכה ר') סגן עצמם אלא סגן ההתפעלות שיתפעל האדם בראותו
הגיתות לגתותיו ושרפת הקרבן שיהיה ראוי להעשות בו כן, אלא שה' ב"ה החליף
והסיר אותו בבעל חיים החזק, והוא חסר אלוהים. ולזה באו כל הקרבנות ל"ה",
ולא ל"אלוהים", שאין אלוהים בכל מקום אלא דיין ואין הדין גותן שתהיה בחמת
הסודת איש. בסצא שבאמצעות חבהטה או העוף ההוא מקריב האדם את קרבנו.
ד"ל קרבן עצמו אל ה' ית'. ולזה אמר "לא הבאת לי שח עולותיך", שמכמה
עולות שהעלית לא בא לי אפילו שח אחד מהן, והבאת זו על ידי המחשבה הטהורה
והכנעת הלב.

ולזה לא כתב "לא הקרבנת", שהרי הקריב כמה קרבנות, אבל התרעומת היא שלא
הבאת לי אפילו שח אחד מכמה עולות...

או יאמר: לא הבאת לי שח אחד שיהיה משותף "עולותיך", שתיים, האחד שח חסיד
והשנית תמימות לבך ומחשבתך הטהורה. ועל כן אמר גם כן "וזבחך" אשר זבחת

במקום "לא כבודתני" בתם, שאין הכבוד תלוי בזביחתך אלא בכונתך לכונן, כאלו אתה גזבה, או כאלו אתה זוכה יצרך הרע, כמו שאמר חז"ל (סנהדרין ט"ג כ"ב) אמר ר' יהושע בן לוי: "כל הזונה אח יצרו ופתורה עליו מעלה עליו הכתוב כאלו כגדו להקב"ה בשני תולדות, בעוה"ז ובעוה"ב, שנאמר (תהלים נ') "זונה תודה יכבודני".

1. מה הקושי שבפסוקנו?
2. מה בין ישובו של רד"ק לישובו של כלי גז?
3. מה הדיוק הלשוני שבפסוקנו שמסביר דיוק בעל כלי פז את פרוטו השגוי?
4. היש עוד אפשרות אחרת ליישב את הקשי של פסוקנו?
5. הסבר את דברי אבן כספי.

תשובות יש לשלוח לבחכה ליבוביץ ירושלים קריית-משה

העורך: מיכאל פרלמן

שאלות בטעמי המקרא

קרא ה' א' ונמס כי-החטא וטעמה קול אלה וחוא עד או ראה או ידע. אם-לא יגיד ונמס זיבג.

רמ"ב ונמס קול אלה בדבר שהוא עד בו. (מיחורא ד"והוא עד" דרשיבג ליה בח"כ ולאסוקי קרוב או מסול או עד מפי עד וכיוצא בו), שהלביעוהו שבוטח שאם יודע לו בעדות שיעיד לו.

רמב"ן וחוא עד או ראה או ידע אינם שלושה ענינים כי איך עד בלא ראייה ובלא ידיעה, אבל יאמר, אם שמע קול אלה שבטאו עליו להאלותו בדבר שהוא עד בין בראייה בין בידיעה.

רד"ק הרמב"ן "או ראה או ידע" מתאר את אופי עדותו, היינו, או שראה דבר, כגון שאחד גזן לחברו כסף או שגודע לו דבר זה בדרך אחרת, כגון כשסע את זאת כפי הלוח שטודה בטלוח.

אם לא יגיד הפסוק הזה ממשיך את הפסוק הקודם לו, כלומר, אם הוא אינו מוכר עדות וגורם שיאשם. וכן יש לפרש את הפסוקים כאילו היה כתוב: ונמס כי החטא ושטמה קול אלה ולא יגיד ונמס עובר, כלומר: נמס כי החטא בזה כשטמה קול אלה ולא תגיד ועל ידי זה נושאת עון.

"ונוסא דנו" מקביל ל"ואשם" שבפסוקים ב-ג. ושטמם זה הממשיך את שטמם התנאי הקודם מתחיל שוב במלת "אם" ולא בוא"ו החיבור יש לגמק באורך המשפט המתאר את המצב שנאספצ "והוא עד או ראה או ידע" שממשיך את החטא.

רכסים לבקעה ולולא דברי הספריים ז"ל היה קרוב לשמוע כ"אם לא יגיד" מחובר ל"ושטמה קול אלה" ודבור "והוא עד וגו'" דבר מוסגר הוא...

(1) לדעת הופמן, רכסים לבקעה, "והוא עד או ראה או ידע" הוא משפט מוסגר. לפי איזה כלל בפסוק חששמים מתאים פירוש זה?

(2) לדעת הרמב"ן ולהופמן (בתחילת דבריו) אין במשפט המוסגר הזה שלושה ענינים שונים, אלא "והוא עד" הוא החסבר ל"ושטמה קול אלה" ו"הוא ראה או ידע" הוא הסבר מוסגר ל"והוא עד". האם דרך פרשנית זאת אף היא מתאימה לפסוק שעסיט? נמק את תשובתך.

(3) האם מתכוון בעל רכסים לבקעה בתחילת דבריו - בין השאר - גם לפירושו של רש"י (ח"כ) ומה חסיבה?

תשובות לשאלות סדור זה נא לשלוח למיכאל פרלמן קב' יבנה ד"ג אבטח.